Рік II. ч. 123. (278) Четвер, 12. червня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхештрассе 34. Тел. 230-38
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Подвиги німецького летунства

ЗАТОПЛЕНО 11 КОРАБЛІВ І ВАЖКО УШКОДЖЕНО 15 КОРАБЛІВ.

БЕРЛІН, 11. 6. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подає:

Німецьке летунство затопило біля англійського південного побережжя та на Атлянтику 2 вантажні кораблі загальної містоти 10.000 тон. Дальші два торговельні так важко ушкоджено біля Портленду, що можна числитися з їхньою втратою. У Бристольському каналі влучно поцілено бомбою один пароплав-цистерну.

В Північній Африці відперто випад ворожих частин на німецько-італійські становища біля **Тобрука**. Частини німецького й італійського боевого летунства бомбардували становища англійської протилетунської артилерії та оборонні становища біля Тобрука й Марса Матрук.

Підчас повітряних боїв над каналом Ля Манш і над Північною Африкою, як також підчас спроб налетів на зайняті терени, ворог утратив 10 літаків. З того ловецькі літаки зістрілили 7, протилетунська артилерія 1, стежні човни на Північному морю 2 літаки. Таким чином стежні човни затопили продовж 3 днів — 4 англійські боеві літаки.

Ворог не налітав ні днем ні нічччю на терени Великонімеччини.

В акціях проти англійських морських транспортів, що довозили на англійський острів, особливо відзначилися летунські ескадри під проводом ген. Штумпфа. Від 1. до 7. ц. м. затопили вони 11 кораблів загальної містоти 80.000 тон і ушкодили важко дальших 15 кораблів. Таким чином згадані ескадри від 1. II. 1941 р. знищили загалом 33 торговельні кораблі загальної містоти 208.000 тон і ушкодили 86 кораблів.

Затоплено 63.000 тон

РИМ, 11. 6. — **Головне Командування Італійської Армії** подає:

В середній частині **Середземного моря** італійські літаки в боях із ворожими літаками на південний захід від **Мальти** зістрілили один ворожий ловецький літак. Один власний літак не вернувся до своєї бази.

В Північній Африці на фронті **Тобрука** відперто з місця слабі ворожі акції для поправи своїх становищ. Італійська артилерія успішно обстрілювала батерії й магазини муніції біля Тобрука.

Ескадри італійського й німецького летунства збомбардували становища протилетунської артилерії й укріплення відтинку **Тобрука й** біля **Марса Матрук**. У Тобруці спричинено матеріяльні шкоди й пожежі. Німецькі ловецькі літаки зістрілили два літаки типу Герикен. Нічччю на 9. 6. ворог налітав на Триполіс і Бенгазі.

У Східній Африці в районі Галля й Сідамо йдуть далі бої, при чому непогода утруднює рухи власних і ворожих частин. У районі Гондару ворог бомбардував укріплення в Дебра Табор і обстрілював їх скорострільним вогнем, при чому повторив свій заклик піддатись, що його італійська залога відкинула.

Італійські підводні човни заатакували на Атлянтику великий ворожий транспорт під охороною, при чому затопили **9 пароплавів** загальної містоти **63.000 тон.**

Війна в Сирії

БЕРЛІН, 11. 6. — На увагу заслуговує **те, що англійський похід на Сирію** зовсім **не так відбувається,** як це вони ще в неділю **заповідали.** Мабуть найдальше вони посунулися на побережжі, де дійшли до місцевості **Ес-Сур (Тир).** На ливансько-сирійській границі вони посунулися дуже мало наперед. У долині **Йордану,** як і в **Джебель-Друз** бої йдуть поблизу самої границі. Ті вістки потверджує останне повідомлення головного командування в Сирії. Згідно з тим повідомленням ворог продовжував свої воєнні дії на морі і на суші, та скрізь його затримали. Французи зістрілили 4 англійські літаки, 2 французькі летунські машини не вернулися. Побіч того на північ від Тиру один французький контрторпедовець важко ушкодив 2 англійські воєнні кораблі. У Віші стежать з великою увагою за розвитком подій у Сирії і кажуть, що головні зусилля англійців звертаються на Дерру.

Далі цікаве також і те, що французи взяли в полон також один австралійський відділ, котрий сподівався легко перейти сирійсько - палестинську границю. Войовниче племя сирійських **друзів** стануло при французах **і почало партизанську** війну в околиці **Джебель-Друз.** Таким чином ця та інша загроза крил англійських військ, спинила їх похід на **Дамаск.** Похід англійців спинює також і те, що партизани **Фавзія Кавкія** перервали залізничу сполуку на трансйорданській території між **Аманом** та **Дамаском.**

З огляду на ті труднощі, яких англійці не сподівалися, вони почали пропаганду між французькими та сирійськими військами при помочі летючок, які розкидають літаки. Крім того англійські радіовисильні поширюють також свідомі брехні. І так лондонське радіо повідомило, що на території Джебель-Друз 4.000 французів перейшло до Голя. Уряд у Віші заявив, що ця вістка зовсім видумана. Англійці намагаються притягнути до боротьби також і свої помічні палестинські жидівські військові сили, яким кажуть, що в Сирії йде не тільки про англійські, але також жидівські інтереси. При тій нагоді кажуть, що британійський уряд та Джевіш Едшенсі в Єрусалимі підписали договір про те, щоби Сирію таксамо, як і Палестину, відкрити для жидівських імігрантів. Покищо ще не має ніяких ближчих даних про воєнні сили обох сторін у Сирії.

Великі осяги у праці

Загальні збори „Українського Видавництва" у Кракові 6. ц. м. дали немов би завершення зборів цілого ряду наших установ, що склали звідомлення зі своєї діяльности за 1940 рік, у першому році свобідної праці у Ген. Губернаторстві. Хто мав нагоду слідкувати за всіми тими звідомленнями на зборах чи тільки у пресі, той скаже сміло, що зпоміж усіх наших установ „Українське Видавництво" займає у нас своєю діяльністю найважливіше і найбільш відповідальне місце.

Зпоміж усіх наших установ, що зачали на терені Г. Г. свою діяльність, „Українське Видавництво" було перше. Дня 18. листопада 1939 р. відбулися в Кракові перші сходини чільних громадян, де вибрано для підготови окремий Комітет. 27. грудня 1939 р. відбулися перші установчі збори Спілки, а вже 6. січня 1940 р. на свято Різдва явилася перша ластівка — перше число часопису „Краківські Вісті".

Ця Спілка не є кооперативою, як це ми привикли, лише спілкою з обмеженою порукою, зложеною лише з вісьмох удівловців. Неодному могло б видаватися, що це наскрізь капіталістичне підприємство, обчислене на зиск саме цих 8-ми членів-власників. Їх тільки вісім, бо у тих перших часах, на поклик Комітету вступити в члени Спілки, не було більше таких відважних, знову правний вид Спілки з обмеженою порукою вийшов із зовсім інших причин. Основники мали намір створити установу у виді фундації, але за порадою д-ра Гуткельса вибрали правну форму, що давала б Спілці якнайбільшу рухливість і гнучкість. Та власники вже згори застереглися перед самими собою, що їхньою метою не сміють бути власні зиски. Тому і вставили у § 11 статуту постанову, що спільникам не вільно виплачувати дівіденди й усі прибутки мусять іти на резервовий фонд, або на культурні цілі. Значить, основники і власники Спілки мали на меті лише громадянську, культурну місію.

Спільники зложили перші паї на суму 10.000 зол., а на їхній зазив гомадяни зложили ще 1335 зол. З тією невеличкою квотою взялися до діла, і то до діла великого. Чи сповнили його?

Коли переглядаємо звідомлення з цілорічної діяльности, то мимохіть насуваеться порівнання з діяльністю сівача-господаря. Впродовж цілого року сіяла Спілка на добру українську землю здорове зерно знання, науки, культури.

За цей короткий початковий час праці і при мінімальних власних грошевих засобах, а при поважній кредитовій допомозі Украінбанку, видано 106 усяких книжок, 6 більших і серію листівкових портретів, 6 серій листівок, великодніх, різдвяних, краєзнавчих, етнографічних, верховинних, 2 мапи, більший і менший тризуб, календарі та інші.

Це тільки сухі числа. Одначе кожному відомо, які важні для нас хоча би всі ці шкільні підручники та книжечки для ді-

твори, юнацтва, сіль.-господарські, літературні, історичні, спортові чи співаники. Книжки у накладі 590.000 примірників, а всіх випусків разом 810.500 примірників. Як на перший рік — це насправді великі осяги. А народ спрагнений друкованого слова, бо того самого року випродано аж 70% цих видань. Багато зпоміж цих книжок ілюстровані. Був би це далеко неповний образ діяльности, якби поминути преважну й мозольну ґазетну працю, а саме щоденник і тижневик „Краківські Вісті", далі журнали „Малі Друзі", „Ілюстровані Вісті" і „Дорога" та „Сільський Господар". Це та щоденна духова пожива, якої ціни ніхто не зміряє і не зважить, а яка впливає на український нарід у Г. Г., як травневий дощ на спрагнену ріллю. З дня на день іде це слово в народ, у широкий світ.

Кожному ясно, що виконання всіх тих завдань вимагає багато людей і то всіляких звань. Тут саме це велике значіння Спілки, як господарської станиці. Видавництво сьогодні велике торговельне підприємство, якого товар — друковане слово — вимагає немало спеціялістів, авторів, редакторів, складачів, адміністраторів, книговодців, орґанізаторів збуту і висилок, кореспондентів та багато інших сил, аж до звичайних робітників.

Очевидно, що при такому підприємстві багато людей має заробіток і працю, на добавок працю, не тільки махінальну, але таку, що дає можливість розвитку духової творчости, саме тих цінностей, що їх грішми не оплатиш, а яких вартість не дається ні виміряти, ні зважити. І тут ця дійсна важливість установи. Мало того, Спілка старається піддержати цю працю між іншим також у той спосіб, що вже зуміла створити для своїх видавничих цілей, цебто для студій і для письменників, доволі поважну бібліотеку, бо самих тільки закатальоґованих книжок було на день 31. грудня 1940 р. 2.350 чисел, а ще незакатальоґованих понад 1.000 примірників і крім того ще біля 100 всіляких титулів часописів. Бібліотека зростає, бо Управа старається придбати те, що для українських, культурних робітників доконче потрібне.

Переглядаючи білянс Спілки бачимо, що діяльність її замкнулася чистим зиском у квоті 25.976 зол. В інших того роду спілках з чистого зиску виплачується спільникам звичайно менша, чи більша дивіденда. Тут спільники ухвалили на перших цих зборах дати половину до резервового фонду, другу половину віддати на науковий фонд при УЦК у Кракові. Це реальний доказ того, що Спілка зовсім не працює на зиск для спільників.

Із звідомлень, які складав нач. дир. Іван Коцур, що був орґанізатором усіх ділянок Видавництва і якому на внесок члена Надзірної Ради інж. Хроновята висловлено на загальних зборах спеціяльну подяку за корисну для Видавництва працю, виходить, що Видавництво стоїть на сильних підставах і виконає свою культурну місію на землях по цей бік Сяну і Буга.

—o—

Сьогоднішня і вчорашня Франція

IV. ПРИЧИНИ ДОВГОВІЧНОСТИ III-ОЇ РЕСПУБЛИКИ

Як є люди, що ніколи не можуть скомпромітуватися, так бувають і політичні режими, такі гнучкі, такі живучі і при тому позбавлені всякої амбіції, що без огляду на свої скандали продовжують своє існування. Таким клясичним режимом стала III-тя республика у Франції. Під тим оглядом вона виявила в усій повноті прикметну своїм головним носіям — масонам і жидам — впертість і непохитність. Крім того причиною її успіхів стали особливо сприятливі зовнішні і внутрішні відносини та дуже зручна поведінка проводу III-ої республики.

Коли мова про зовнішні взаємини, то треба сказати, що до деякої міри на їх напрям впливали дві сили — Німеччина та Росія. Тому, що війну 1870—71 рр. вела з Німеччиною монархічна цісарська Франція, відновлення цісарства Бонапарте могло виглядати на нову воєнну провокацію Німеччини. Тим треба собі пояснювати, чому не прийшло до реставрації Бонапарте, хоч прихильники цієї династії мали майже половину голосів у парляменті і хоч другого президента Мак-Магона, який був маршалом II-го цісарства, загально вважали цісарським реґентом. Мак-Магон мав у сприятливий момент посадити на престіл Наполеона III-го, або його сина. Але цьому перешкодила не тільки закордонна політика, що не хотіла напруження з Німеччиною, а й сама доля: Наполеон III-ий помер незабаром у 1873 р. в Анґлії, а його син, Наполеон IV-ий, згинув у 1879 р., як анґлійський старшина в боротьбі з зулусами в Африці.

Як французько - німецькі взаємини спинили віднову монархічного режиму, так союз, підписаний у 1891 р. із самодержавною Росією Александра III-го, змінив і внутрі і назовні поваґу III-ої республики. Тодішня царська Росія наче стала опікуном III-ої республики.

Врешті у внутрішніх відносинах провід III-ої республики дуже зручно вигравав і підсилював протинімецькі настрої французького громадянства, відвертаючи таким чином його увагу від таких суто французьких домашніх справ, як питання державного ладу. Великим союзником III-ої республики стала її загальна духова атмосфера, яку можна назвати атмосферою погоні байдужої до всього нематеріяльного за рентієрськими прибутками. Неоцінені прислуги віддав III-ій республиці також її ліберально - демократичний режим, який дозволяв про все писати, говорити, критикувати і навіть демонструвати і який таким чином не допускав до того, щоб творилися ворожі режимові рішучі таємні сили. Але одночасно з тим, як це вже загально відомо хоч би із справ Сиветона і Пренса, III-тя республика не перебирала в засобах, коли треба було позбутися когось їй справді грізного або небезпечного. Усе те відбувалося потайки, щоб отвертим діянням не викликувати масового спротиву. Але таких засобів, як отруєння, застрілення і т. п. роди вбивства, назагал вживали керманичі III-ої республики в остаточному випадку. Перш за все були прийняті інші засоби. Між ними на першому місці був підкуп, але коли хтось був такий „неінтеліґентний", що не хотів зробити інтересу, його вбивали промовчуванням, хоч би він був є знати ким. Коли ж це не вдавалося, тоді почали воювати глумом і насмішками. Врешті на останньому місці перед „мокрою роботою" була брехня і наклеп. Дуже часто вона була успішніша від отрут, кинджала або кулі. Тому нею залюбки воювала офіційна і продажна, як мало де, „незалежна" преса III-ої республики.

Та в такій задушливій атмосфері годі було жити всім французам. І тому серед здорової частини французьк. громадянства прокинулася туга за визволенням з того поневолення чужими силами. Проявом цього став крик тодішньої національної публіцистики за великою людиною, будь вона король, цісар, диктатор або народний герой. І справді, якийсь час здавалося, що такий герой-диктатор, який оздоровить французьке життя, вже зявився. Французька громадянська думка хотіла ним бачити ґен. Булянжера. Він став у 1886 р. міністром війни, але вже після одного року мусів покинути своє становище, бо своєю політикою довів до напруження взаємин з Німеччиною. Тоді ґен. Булянже перекинувся на внутрішню політику. Саме в цьому часі III-тя республика переживала відому аферу Данила Вільзона з „Почесною Леґією", і скомпромітований своїм зятем президент Ґреві, мусів був уступити під натиском прилюдної опінії. Всі сподівалися, що його наслідником стане ґен. Булянже, який по диктаторськи захопить владу. Але Булянже не був диктатором і влади не захопив. Змість того він почав збирати довкола себе всі здорові сили нації — бонапартистів, прихильників Бурбонів, республиканів та соціялістів, що хотіли зміни відносин. Наслідком тієї дільности була величезна перемога бльоку ґен. Булянже в Парижі підчас виборів 1889 р. Але противники, що вже очуняли після приголомшення аферою Вільзона, рішили знищити Булянжера. Мін. Констан наказав арештувати його під закидом загрози держави. Основою цього зробили інтимні взаємини ґен. Булянжера з Марґерітою Бонемен, що колись давно була коханкою якогось німецького ґенерала. І хоч М. Бонемен уже не жила, урядові круги III-ої республики зробили з цього шпигунську аферу. Ґен. Булянже втративши панування над своїми нервами, втік до Бельгії і там у Брісселі застрілився 30. IX. 1891 р. на могилі пані Бонемен. Так III-тя республика звільнилася від примари диктатора. Тому, коли в 1892 р. прийшло до процесу в панамській афері, вже не було кому орґанізувати бльоку „направи республики". Але майже одночасно з Булянжером III-тя республика позбулася також і другого суперника ще перед вибухом панамського скандалу. Дня 7. II. 1890 р. претендент до французької корони, молодий князь Філіп Орлеанський, явився в Парижі, всупереч законній забороні перебувати на території Франції членам колишніх французьких династій. Метою його нелеґального приїзду було бажання відбути службу у франц. армії. Тому що ніде не міг дістати ніякого рішення кн. Філіп звернувся листом до тодішнього міністра війни Фрайсінета з проханням дозволити йому відбути військову службу, як звичайному воякові. При тому молодий і наївний ідеаліст покликувався на „почуття справедливости і патріотизму". Але ті сентиментальні слова про честь і національний обовязок зовсім не переконали й не зворушили старого глитая і одного з найбільших аферистів, який проковтнув 2 міліони франків. Фрайсіне наказав арештувати князя Орлеанського. Народ, що саме недавно пережив заломання руху Булянжера, зовсім тому не спротивився. І коли два роки пізніше прийшла Панама, Філіп Орлеанський уже був осмішений. У цілому монархістичному таборі не було людей, що зуміли би стати до боротьби за владу. III-тя республика втретє оминула смерть!

М. К.

*) Гл. „Кр. Вісті" чч. 119, 120 і 122.

ВЖЕ ПРОПАЛА ТРЕТИНА АНҐЛІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ

ВІШІ, 11. 6. — На підставі даних британської інформаційної служби французька пресова аґенція „Ендепенданс" устійнює білянс втрат анґлійської фльоти. На думку французької аґенції та „гордість" Анґлії дуже стопилася в сучастній війні. Навіть коли брати під увагу всі такі обставини, як направи і збільшення кораблями інших країв, то без огляду на те виходить, що Анґлія вже втратила одну третину своєї фльоти. Тому анґлійліська фльота щораз більше тратить можкивість виконати свої завдання.

—o—

„Разом воюємо і разом переможемо“

Велика промова Мусолінія в І-ші роковини війни

Рим, 11. 6. — Дня 10. ц. м., у перші роковини приступлення Італії до війни проти Англії та Франції, в Римі відбулося маніфестаційне засідання фашистівських корпоративних палат, на якому **Мусоліні** виголосив промову. Засідання палат стало величезною й могутньою маніфестацією непохитної вірности всього італійського народу для Дуче. Засідання палат відкрив їх голова **Ґранді**, який також предложив їм нові законопроекти про приєднання нових провінцій **Люблянии та Дальматії**. Палати прийняли їх одноцушно. Після того члени палат владили Мусолінієві величаву маніфестацію. Всі члени палат були зодягнені в фашистівські однострої.

Опісля Мусоліні відчитав урядову заяву. Його голос звучав спокійно й сильно. Тільки в тих місцях, де вожд фашистівської Італії висловлював свою **непохитну віру в остаточну перемогу великодержав оси**, його голос могутнів і Дуче виявляв свій темперамент жестами й словами.

На початку своєї промови Дуче зясував **італійсько - грецьку війну** та особливу увагу звернув на воєнні дії в часі від лютня аж до розбиття грецької армії. Мусоліні зазначив, що грецька армія ніяк не була би встоялася перед італійськими вояками, коли б **Анґлія не озброїла її найновішою зброєю і не зміцнила** своєю допомогою. Коли Італія приготовлялася остаточно знищити грецьку армію, Югославія показала своє справжнє обличчя. Після змалювання спільних військових дій великодержав оси на Балкані, котрі довели до того, що Анґлія мусіла втікати з европейського суходолу, Дуче зазначив, що це спричинило повну **зміну ґеографічної карти** тієї частини Европи. Після згадки про зміни границь **Болгарії, Альбанії, Мадярщини, Німеччини та Італії**, Дуче зазначив особливу вагу новоствореної **хорватської держави.**

Опісля Дуче вшанував геройську боротьбу італійських вояків під проводом **князя Аости у Східній Азії** і заявив, що він не знає, коли й як Італія відібє свою східнеафриканську імперію, але **Італія** відвоює ще простори, які вона цивілізувала та за які пролила свою кров. **„Ми пімстимо і не можемо не пімстити наших по ляглих“** — сказав Дуче. Далі Мусоліні згадав про те, як **німецькі панцирні відділи** відбили разом з італійськими **військами Киренаїку.** Не менше уваги присвятив Дуче зайняттю **Крети.** Він зазначив, що через те великодержави оси опанували важну базу для своїх летунс. дій на **Середземному морі.** Це приспішить хвилину, коли Анґлію взагалі проженуть зі східньої частини Середземного моря.

На закінчення Дуче обговорив взаємини Італії з іншими союзниками й заприязненими державами. При тій нагоді Дуче спеціяльно зупинився на взаєминах між **Італією й Німеччиною** та зазначив **тісну** і **дружню співпрацю обох союзників.** Коли Мусоліні згадав про Німеччину, **ціла саля піднялася з своїх місць і залунала від стихійних окликів „Хай живе Фірер!“ „Хай живе Гітлер!“ „Хай живе Німеччина!“**

Оба народи — казав Мусоліні — **ведуть спільно цю єдину війну і вони спільно йтимуть навіть після перемоги.** У відношенні до Японії Дуче пригадав заяву Матсуоки, **що Японія не буде приглядатися байдуже, коли б Злучені Держави перейшли до атаки на великодержави оси,** бо Японія знає, що тут іде також про її долю. Про Еспанію Мусоліні сказав, що вона мусить сама свобідно рішити про свою долю. Фалянґістична Еспанія знає, де її вороги й де є її справжні приятелі. Щодо **Злучених Держав Мусоліні** заявив, що **американська інтервенція була би вже спізнена й** уже не запевнила би їм перемоги. Свою промову Мусоліні закінчив згадкою про ґранітну, внутрішню **єдність італійського народу.**

—о—

Безвихідне положення Рузвелта

НЮ-ЙОРК, 11. 6. — На думку невтральних дипльоматичних кругів союзної столиці несподівана поїздка амбасадора Злучених Держав у Лондоні Винента до Вашінґтону має подвійне значіння. Воно має поправити песимістичні настрої між анґлійським громадянством демонстраційним проявом анґлійсько-американської співпраці. Далі Винент **має** Рузвельтові зясувати всю повагу ситуації Анґлії. Таким чином Винент має спричинити приспішення й оживлення американської помочі для Анґлії. Дипльоматичні круги Вашінґтону кажуть, що супроти анґлійських благань дати поміч Рузвелт попав у дуже складне становище. Розходиться про те, чи він має нахилити анґлійців продовжувати воєнні дії, хоч не може їх спомагати воєнним матеріялом або чи він має признатися до свойого безсилля і трудношів, щоби зараз дати достаточну допомогу. Згадані дипльоматичні обсерватори є тієї думки, що з огляду на таку безвихідну ситуацію Рузвелт хоче скористати на часі. Здогадуються, що він чекає такої хвилини, коли витвориться така ситуація, що він буде примушений помагати Анґлії і через те не буде себе почувати відповідальним за небезпечне рішення.

—о—

Непорозуміння між соймом і військовими кругами в Америці

НЮ-ЙОРК, 10. 6. — Під впливом німецької летунської офензиви на Крету обговорюється на конґресовій комісії в Уошинґтоні проект створення окремого міністерства з окремою самостійною організацією для летунства. Це міністерство мало би бути рівнорядне з міністерствами сухопутньої армії й фльоти. Одначе військові круги рішуче спротивлюються цьому проектові.

Проф. д-р **М. КОРДУБА** 2)

Богдан Хмельницький в Белзчині та Холмщині

Похід з-під Львова до Замостя відбувався серед дуже неприязливої погоди. Була вже пізня осінь, безнастанно падав дощ, дороги порозмокали, дошкулював вогкий, пронизливий холод. Головне військо йшло широким шляхом на Куликів і Жовкву. Жовківські міщани, щоб забезпечитись від грабунку, вислали назустріч посольство з добровільним окупом 22.000 зл. Між Жовквою та Креховом був перший нічліг. Ще коли Хмельницький під Львовом переговорював з львівськими послами про окуп, зголосився до нього чернець і, передаючи деревяний хрестик та лист від крехівських Василіян, запрошував його до манастиря в гості. Гетьман поцілував хрест, листа при чужих послах не розпечатував та висварив ченця, що так необережно поводиться в таких справах. Тепер покористувався запрошенням і провів ніч з 26. на 27. жовтня у крехівськім манастирі. На другий день військо рушило далі на Маґерів, Раву й Потиліч. На звістку про надхід козаків гурт равських міщан-поляків кинувся утікати на захід, забираючи з собою, що можна було, з майна. Коли під вечір приїхали до Верхрати, за намовою тамошніх людей заночували в селі. Одначе над раном селяни кинулися на них зі стрільбами, шаблями, косами і киями, декого забили, інших тяжко поранили, а їхнє майно, що було на возах, поділили між собою. До виявів релігійно-національної ворожости серед місцевого населення прийшло в Потиличі. Тут міщани під проводом своїх православних священиків, Ісаєя та Ілька Процика, поруйнували костел і будинки латинської парохії та вбили уніятського священика. Довкільна шляхта зібралася в недалекім замку в Руді Маґерівській і пробувала боронитися під проводом Юрія Белзецького. Коли надійшов відділ козацького війська, пристали до нього потилицькі міщани та помагали козакам добувати замок. Замок добули, багато шляхти вирізали, самого Белзецького взяли в полон, відтак кинулися грабувати: козаки забирали дорогоцінності, золоті та срібні речі, місцеві люди зброю й інвентар. Після відходу козаків камінчани прийшли щераз до Руди і до спілки з тамошніми селянами розграбили та спалили двір Софії Ґлоґовської і наробили багато шкоди в дворі Юрія Крушинського.

До більших самочинних виступів місцевого населення прийшло в околицях Белзця, Нароля і Липська. Тут головним подвигом був наступ на польсько-жидівське містечко Липсько, власність Яна Липського. Вже 2. жовтня, мабуть на вістку про погром під Пилявцями, зібралися селяни з довкільних сіл: Крупця, Брусна (Прусна), Верхрати, Тенятиськ, Любиці, Журавців, Любелі і Преорська, числом біля 2.000 людей, серед них також кілька священиків, і обступили містечко довкола, тримаючи його аж до приходу козаків, цебто майже цілих чотири тижні, в безнастанній облозі; всіх, що пробували видістатися з міста, вбивали. Коли надійшла армія Хмельницького, один козацький відділ прилучився 2. листопада до селян і поміг їм здобути міські укріплення. Наступив грабунок і поголовна різня, що її жертвою впало понад тисячу людей, майже ціле населення містечка. Вкінці підпалили будинки; згоріли: костел, 235 домів, 100 винарень, 50 броварів і солодівень. Біля 70 жидів, між ними втікачі з Острога і Стоянова, вспіли з наладованим на вози добром втікти на захід. Але недалеко заїхали. Коли після нічлігу в селі Коцудзі (на зах. від Фрамполя) їхали гостинцем до Янова, заступив їм дорогу шляхтич Семен Івашкович, дозорець горайських та янівських лісів, з 5 лісничими і 17 міщанами з Горая й усі вони кинулися грабувати вози. Побачивши, що самі не дадуть ради, прикликали на підмогу людей з поблизького села Зволі (Даволі), до спілки з ними розгромили утікачів, а їхнє майно поділили між собою.

Ця сама ватага, що облягала Липсько, ще вирізала і спалила сусідню мазурську колонію Липе разом із замком, а відтак напала на Белзець, де спалила двір, коршму і десять мазурських загород, повбивавши мешканців і багато жидів.

(Далі буде).

2) Гл. „Кр. Вісті“ ч. 123.

Криниця — окраса Лемківщини

II.*)

Криницькі землі належали в давнину до наших князів. Населення наше споконвіку жило далеко ще за Сяном, аж по Татри. В давнині були тут широкі пустарі-глуші, в яких поселилося багато наших утікачів із засянських земель, що втікали перед нападами татарів. Вони поселювалися на німецькому праві й так повстали села Андреївка — 1352 р., Мушинка — 1356 р., містечко Орнава — 1363 р., пізніше перезване на Тилич, Мохначка Нижна — 1648 р. Мабуть у той самий спосіб повстала й Криниця. Першу згадку про Криницю маємо з 1547 р. Населення було чисто наше, так як і на цілій Лемківщині. Такий стан перетривав аж до 1850 р. Але вже 1851 р. приходить до Криниці один поляк на управителя живця — якийсь Казимир Бобель, — а за ним і перший жид — коршмар М(ошко) Фірер... В 1860 р. було вже в Криниці 60 римо-католиків. Тоді переорганізовано також греко-католицьку парохію, почалась будуватися також і мурована церква, викінчена щойно 1872 р. Ця величава церква в т. зв. Криниці-селі стоїть до сьогодні та є найкращою в Криниччині. Про релігійне життя Криниці-села, а також про життя селян і про владу т. зв. „капітанів", треба було б — і варто — написати окрему розвідку. Криницею завідували до 1872 р. т. зв. „капітани"; це були упривілейовані родини з шляхетськими дипльомами, що мали право управляти громадою. Ще донині родина Криницьких задержала цей титул „капітанів".

Першу громадську раду з 16 осіб вибрали 1872 р. У цій раді, за посередництвом якихось штучок, було вже два поляки. З того часу щораз то більше напливає поляків до Криниці, які в початку сидять тихо, але згодом поволі перебирають цілу громадську й живцеву самоуправу в свої руки. Наплив польського й жидівського елементу найкраще бачимо на такому зіставленні:

рік:	українці:	поляки:	жиди:	німці:	разом
1860	1022	60	30	1	1113
1870	1228	196	139	4	1567
1890	1556	387	363	—	2306
1900	1658	392	405	—	2445
1910	1661	604	445	2	2712

Отож природний приріст українського населення за 50 літ осягнув ледви 62 відс., тоді як штучний приріст польського населення осягнув 1000 відс., а жидів збільшилося на близько 1500 відс. На основі виборчих „штучок" поляки скоро „здобувають" у громадській раді перевагу, так що 1883 р. вибирають поляка начальником громади. Від цього часу вже того посту поляки не випускають із своїх рук.

Щоб позбутися до решти українського впливу в Криниці-живці, поляки за посередництвом влади постарались за вилучення Криниці-живця в окрему громаду. Це їм удалося, бо галицький сойм без ніякого спротиву, дня 21. липня 1911 р., перевів таку ухвалу. До 1914 р. живцем управляла т. зв. тимчасова управа, а 1914 р. вибрано першого посадника-бурмістра Криниці-живця. Був ним, очевидно, поляк, д-р Франц Кмітович.

Поверхня першої громади Криниці-живця була з політичних тенденцій дуже обмежена, бо обіймала ледви 2,5 кв. км. Створено штучно т. зв. „перевагу" польського населення, а саме в 1921 р. Криниця-живець мала мешканців: українців 393 або 28,66 відс., поляків 504 або 36,75 відс., жидів 475 або 34,59 відс.; разом 1.372 душ.

Для доповнення образу польонізації Криниці треба додати, що поляки в цій ділянці були добрими майстрами, на що вказує їх зрозуміння до будови костелів. Спершу ходили поляки в Криниці до костела в Мушині, в 1862 р. вже мають свою більшу капличку в парку, до якої приїздить парох із Мушини що-неділі на богослуження. Капличка ця, в нашому стилі, стоїть до сьогодні. Вона замкнена, бо поляки мають у живці свій новий великий костел, зате українці не мають у самому живці ніякого свого храму та просто душаться в їдальні віллі „Седліско", де відправляється гр.-катол. богослуження.

По розвалі Австро-Угорщини польський уряд поширив границі Криниці-живця, кольонізуючи та польонізуючи її спішно, при тому обмежуючи вже до решти права українців.

У висліді цього поляки скоро „здобувають" більшість у Криниці-живці. Перепис населення з 1931 р. виказує такий стан: українців 708 (15,3 відс.), поляків 2.765 (59,8 відс.), жидів 1.153 (24,9 відс.).

Розуміється, що під напором польської адміністраційної влади не всі українці признавалися до своєї національности, а це вистарчило при переписі, щоб записати такого за „поляка". В останніх роках поляки вже не вдоволялися польонізуванням самого живця; вони почали цю „роботу" також у Криниці-селі. По розвалі Польщі, коли громада зробила для себе перепис населення, показалося, що в Криниці-селі, колись чисто українському, є вже поверх 7 відс. польського населення. В цифрах склад населення Криниці-села тепер виглядає так: українців 4.249 (91.53 відс.), німців 8 (0,17 відс.), поляків 332 (7,16 відс.), циганів 53 (1,14 відс.). Було ще тут 19 жидів, але ці мусіли покинути село і перенестися в околиці Нового Санча. Сьогодні Криниця прибирає нове обличчя. І так за Польщі не було в Криниці-живці ніякого українського зорганізованого життя. Вправді було тут декілька українських інтелігентів — урядників і лікарів, але вони чомусь не спромоглися навіть на зорганізування свого товариського клюбу. Щойно з упадком Польщі і з приходом до Криниці нових людей починається тут плянова зорганізована праця. Перш усього захоплено дуже важне місце у міській самоуправі, а саме: головного секретаря з повновластями вести всі справи міста, включно з наглядом і контролею каси, виживлення, кореспонденції тощо. Тепер є на тому пості О. Навроцький, при тому в Новому Санчі при Крайсгавптмані зорганізоване українське представництво з о. прал. Кузьмою у проводі. Відтак за стараниям провідника УЦК д-ра В. Кубійовича і полк. А. Бізанца відкрито в Криниці (у пансіоні „Наш Дім") санаторію для лікування й покріплення здоровля б. політ. вязнів. Дня 17. листопада 1939 р. відбулося в Криниці велике окружне віче громадян, на якому, між іншим, виголосив реферат про політичне положення українців на Лемківщині ред. Ступницький, а про господарські справи мав реферат д-р Б. Гнатевич. Це віче приняло, м. ін., постанову зорганізувати Союз Українських Кооператив, якого першим директором став д-р Б. Гнатевич. Друга важна нарада криницьких громадян відбулась у приватному помешканні д-ра Івана Смолинського, на якій рішено заснувати українську народню школу. До цієї роботи вибрано окремий комітет із д-ром Смолинським у проводі, який вже з початком грудня 1939 р. урухомив у віллі „Уршуля" першу українську школу в Криниці. Першим управителем тієї школи був о. рект. Гаврик. При школі зорганізовано дитячу захоронку і каплицю для гр.-кат. богослужень.

У половині січня 1940 р. знову на повітовій нараді устійнено склад першого УДКомітету з головою о. прал. Кузьмою і д-ром Гнатевичем Б. та д-ром Смолинським Ів. як референтами. Тоді перенесено також філію „Просвіти" з Нового Санча до Криниці, яка почала культурно-освітню працю в терені. Це, здається, був найкращий і найсвітліший повоєнний момент із нашого громадського життя в Криниці. Всі, хто лише почував себе українцем, ставали до праці; не було тоді також ні сварів, ні цього нашого прокляття — розбиття.

Згодом до Криниці стало приїздити ще більше нових людей. Криниця поволі стала перероджуватися до решти. Кількох українських купців і ремісників відкрили свої крамниці й робітні. Українська спілка „Бескид" урухомила фабрику деревних виробів — у фабриці сьогодні працює біля 100 людей. Повстала міська споживча кооператива „Живець", яка має поверх сотню членів, а в останньому часі зорганізовано „Українську Лемківську Касу". Крім цього в Криниці маємо тепер одиноку в Г. Г. українську державну семинарію враз із однорічним педагогічним курсом і 2-річну сільсько-господарську школу, дівочу й хлопячу бурси. Для приїздних гостей маємо вже свої пансіони, як: „Фарис", „Мева", „Одаліска", „Українська Гостинниця", є теж і свій ресторан п. Ґери і п. Ющика, а в Криниці-селі п. Логази.

В живці замітні зміни головно від весни 1940 р., з приходом до Криниці нового комісаря п. Навого, висококваліфікованого фахівця в тій ділянці. Це людина великої енергії та ініціятиви. В живці урухомлено готель у новому „Кургаузі", відкрито першорядну каварню й харчівню, урухомлено також старий живцевий дім та ін. Проте найбільшою заслугою комісаря Навого є те, що зумів у дуже короткому часі урухомити всі джерела й купелі, після того, як поляки — втікаючи з Криниці — вивезли всі ванни й понищили всі купелеві уладження. Комісар Наве допоміг також урухомити деякі важніші пансіони. Є їх сьогодні понад 15. Він завів у місті просто ідеальну чистоту, при чому усунув також трудноші прохарчування. Кожний гість, що приїздить до Криниці, є відразу забезпечений у помешкання і харч, що в воєнних умовинах має велике значіння.

Д-р Наве з повним зрозумінням ставиться до всіх наших пекучих справ. Це його зрозуміння видно у співпраці з УДК, головно з головою УДК сотн. Осипом Навроцьким.

Завдяки тим новим умовинам і новим людям Криниця з кожним днем зміняється на краще. І коли ми перед самою війною не чули в Криниці про українців, бо було їх дуже мало, то з кінцем 1940 р. було їх у Криниці вже майже тисяча. Докладна статистика з кінцем 1940 р. така: українців 885 (18,5 відс.), німців 44 (0,9 відс.), поляків 2.792 (58.2 відс.), жидів 1.075 (22.4 відс.). По усуненню жидів із Криниці відношення відсоткове поправилося для українців на 25 відс. Коли б до того додати тепер шкільну молодь і робітників, то це відношення ще зросте і буде вагатися вже біля 50 відсотків.

На 175 викуплених реєстраційних промислових карт на українців припадає 30 відс. В управі міста маємо вже 40 відс. українських службовиків, а в самому місті є вже, попри кооперативні підприємства, шість приватних купців, 45 ремісників, 6 лікарів (у тому 2 зубні) й один вет. лікар.

У самому Союзі Українських Кооператив працює біля 30 службовиків (разом із фіз. робітниками), а в УДК теж є вже 6 службовиків. Ще багато місць жде на своє обсадження. Завершенням праці над приверненням Криниці українського обличчя буде — будова нашої церкви. І над тим питанням повинні вже тепер поважно застановитися громадяни Криниці, а зокрема УДК чи його Церковна Секція. Криниця без своєї церкви ніколи не буде мати українського характеру.

*

Перед нами новий літній сезон. Українці в ГГ, якщо хочуть гарно перевести відпустку — повинні їхати до Криниці, щоби тут, серед рідних гір і свого окруження, набрати нових сил до нової праці. Саме Криниця повинна заступити нам тепер колишнє Черче!

Отож — гостям раді! Криниця чекає на них, на своїх гостей!

Андрій Качор.

*) Гл. „Кр. Вісті" ч. 121.

„...Пусти мене, мамо, до Табору,
До сонця, до волі, до простору..."

Український Допомоговий Комітет у Нім. Перемишлі, Референтура Опіки над Молоддю і Родиною, з припоручення Українського Центрального Комітету і за згодою німецької влади, організує літом 1941 р. такі

Окружні юнацькі табори

1. Для новиків і юнаків у віці 9—18 літ від 3. до 28. липня в Оріхівцях.

2. Для новичок і юначок у віці 9—18 літ від 29. липня до 25. серпня в Оріхівцях.

Табори приміщені в просторім, соняшнім, шкільнім будинку. День і місце збірки будуть подані своєчасно в пресі.

Таборова оплата 90 зол.

Зголошення враз із першою ратою таборової оплати 45 зол. слати на адресу: УДК у Нім. Перемишлі, Л. Шіфферштрассе 4/II. із заміткою „на табор в Оріхівцях" до дня 25. червня ц. р. для хлопців, а до 25. липня ц. р. для дівчат. Решту оплати 45 зол. слід вплатити при розпочатті табору.

До зголошення долучити лікарську посвідку, згоду батьків і посвідку з УДК чи Мужа Довір'я.

Виховна та лікарська опіка запевнена. Харч 4 рази денно.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ.

12. Четвер — пр. Ісаакія.
13. Пятниця — Єрмія пп.

— У ДЕСЯТІ РОКОВИНИ смерти Вячеслава Липинського в суботу 14-го червня ц. р. відправиться у греко-католицькій церкві в Кракові в год. 7-ій Заупокійне Богослуження, а в год. 7.30 панахида.

— ЗАМІСТЬ КВІТІВ на могилу сл. п. підполковника Олександра Доценка склали в нашій Редакції Вп. Олена й д-р Володимир Бемки квоту 20 (двадцять) зол. на Фонд Допомоги Українським Інвалідам із доби визвольних змагань. Цю квоту передано по призначенню.

— ВОСКРЕСЕННЯ, церковно-релігійний часопис. Краків, 30. травня 1941. Ч. 4. — Зміст: Євангеліє на Сошествіє Св. Духа; Дари Св. Духа; Х.: Задушна Субота; Х.: Дзвонять дзвони; Х.: Христос наша сила; О. Годунько: „Божий лист"; В. Кучабський: Новий закон; Св. Місія в Дубні; Церковно-релігійні справи; Єр. Й.: Книжки прислані до Редакції. — Стор. 49—64.

— ВЕЧІР УКРАЇНСЬКИХ І НІМЕЦЬКИХ ПІСЕНЬ І АРІЙ у виконанні нашої відомої в мистецькому світі співачки п. Іванни ІВАНИЦЬКОЇ відбудеться у Відні в суботу 14. червня в год. 19.30 у Моцартзаль (Концертгавс) заходом віденської концертової Дирекції. 2x

— КЛЯСИФІКАЦІЙНІ КАТАЛЬОГИ. Вже давніше подали ми до відома, що клясифікаційні катальоги для народніх шкіл, як і всі шкільні свідоцтва, слід замовляти в Українському Видавництві в Кракові, Райхсштрассе 34. У звязку з деякими запитами вияснюемо додатково, що катальоги висилається не оправленими зшитками, тільки окремими аркушами враз із обгорткою на кожну клясу. Одна сторінка аркуша служить для двох учнів, себто цілий аркуш (4 сторінки) для 8-ох учнів. Для певности найкраще подавати, для кількох кляс та для кількох учнів у кожній клясі зокрема робиться замовлення. Для народніх шкіл є три роди свідоцтв: 1) посвідка покінчення I. кл., 2) шк. свідоцтво і 3) свідоцтво покінчення школи. — Відділ Шкільних Справ при УЦК. 2069 1-3

— ЩЕ ПРО ШКІЛЬНІ ДРУКИ. З уваги на те, що всі зразки шкільних друків, а також їх останні коректи пересилається до одобрення шкільної влади, появляться шкільні катальоги та свідоцтва найпізніше в половині червня. Замовлення пересилати вже тепер на адресу „Українське Видавництво", Краків, Райхсштрассе 34, а Видавництво вишле замовлені друки негайно по 15. червня ц. р. — Відділ Шкільних Справ при УЦК. 2070 1-3

— ЗАМІСТЬ повідомлення про своє вінчання — Наталія із Шпікулів і Богдан Ярослав Голембів та весільні гості зложили для УДК в Грубешеві 300 золотих. 2079 1-1

— НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ зложили (в золотих): Король Микола 2, Хаврук Федір 4, Андріюк Д. 2, Коломис Степан 2, Рудь Онуфрій 2, Овсіюк Анатоль 2, Браток Гриць 2, Криницький Андрій 2, Семенюк Іван 2, Ткачук К. 2.

ПОДЯКА.

Всечесному Духовенству, друзям-приятелям, товаришам-побратимам зброї, українській старшині й преславному козацтву, добрим знайомим, церковному хорові й усьому українському громадянству Кракова, що прийшли віддати останню прислугу честь і вирядити в останню неповоротну дорогу підполк. Олександра Доценка, складають подяку — невтішні

Дружина й Дочка.

Короткі вістки

— В СОФІЇ відкриють ще в цьому році — на основі окремого договору — німецько-болгарський Інститут дослідів сільського господарства.

— ПАПА ПІЙ XII. прийняв на приватному послуханні англійського посла

— В ГОЛЯНДІЇ почали в місцевості Вельсен будову великого підморського тунелю. Це вже другий підморський тунель у Голяндії, що його побудують коштом кількасот міліонів. Найважніший відтинок цього незвичайного тунелю має бути відданий до вжитку в 1943 р.

— В НІМЕЧЧИНІ працює тепер 51.000 французьких робітників, з того 600 жінок. Дальших 10.000 болгарських робітників виїде ще в червні на працю до Німеччини.

— НА ЧОРНОМУ МОРЮ відбувається далі звичайна мореплавба.

— ПОВІТРЯНУ КОМУНІКАЦІЮ Відень—Ґрац—Загреб ввела з днем 10. ц. м. німецька Люфтганза. Літаки курсуватимуть тричі в тижні.

Посмертна згадка

† Підполк. Олександер Доценко

В суботу, дня 7. червня ц. р., помер, після важкої недуги, Олександер Доценко, підполк. Армії УНР, у 42 році життя.

Покійний походив із старого козацького роду, з Полтавщини. На українську військову службу вступив восени 1917 р. до куреня „Чорних Гайдамаків" як молоденький хорунжий. Своєю пильністю, ініціятивністю та ретельним виконанням доручень і наказів звернув на себе увагу Гол. Отамана й той призначив його своїм адютантом. На цьому відповідальному становищі О. Доценко був до кінця визвольної війни.

Після війни взявся Покійний за дуже важне діло, а саме за опрацювання на підставі численних актів-документів останніх дій визвольної війни. Написав велику працю — „Літопис української революції", з якої вийшло два томи; третій був уже на викінчені. Крім того з-під його пера вийшла не менше цінна публікація, видана Українським Наук. Інститутом „Зимовий похід". Покійний був незвичайно пильний та послідовний, при чому до своїх світоглядових противників завсіди ставився полицарськи, так що ніколи не переносив політичних суперечностей на площину особистих порахунків. Більш того: і найзавзятішому противникові рад був завсіди допомогти й допомагав усім, що було в його спроможности.

Покійний усією душею дорожив ідеалами і вірив у майбутнє. Та замкнув очі навіки, не діждавшись здійснення снів про „ясні зорі, тихії води"; не побачити йому вже й козацького гнізда, батьківського хутора... Осиротив Дружину та доню.

Вічна Йому Память! **В. Є.**

Зі спорту

„СЯН" і „ЛЕВ" НА ПЕРШОМУ МІСЦІ.

В часі Зелених Свят відбувся в Нім. Перемишлі метч за мистецтво між Сяном і Проломом. Сподівану перемогу осягнув Сян у відношенні 6:1 (3:1). Крім цього в другій групі Лев (Радимно) добув 2 точки і 3:0 без гри зі Соколом. Друга група вже покінчила гри першої рунди. Мистцем півметку є Лев.

Метч УСК (Краків) — Лемко (Сянік), розіграний 25. травня в Сяноці, дав вислід 5:2, а не 5:1, як помилково подано.

Стан табелі такий:

I. Ґрупа.

	гор	зд. т.	втр. т.	ворота:
1) Сян	3	6	0	20:2
2) Пролом	4	5	3	8:10
3) Лемко	4	4	4	12:9
4) КЛК	3	2	4	11:3
5) УСК	3	1	5	4:16
6) Скала	1	0	2	0:10

II. Ґрупа.

	гор	зд. т.	втр. т.	ворота:
1) Лев	4	8	0	11:1
2) Сян II.	4	4	4	7:5
3) Буревій	4	4	4	6:6
4) Степ	4	4	4	6:6
5) Сокіл	4	0	8	0:12

Німеччина — Румунія 4:1 (3:0).

Міждержавні змагання футболістів Німеччини й Румунії відбулися в Букарешті в присутности 40.000 глядачів. Одні ворота для Німеччини добув шлеський німець, бувший репрезентант Польщі — Вілімовський. Недавно Німеччина розгромила Мадярщину 7:0.

Сян у стилю Шальке 04!

„Кракавер Цайтунг" з 3. червня пише дослівно: „Сян приміняє коротко-дистансову гру. Мяч йде від ноги до ноги, гладко й докладно від залоги до нападу, де його вмілими екзекуторами є середущий напасник та лівий лучник. Чистий стиль грачів Шальке 04".

Це прирівняння Сяну до Шальке 04 дуже для нього почесне. Шальке 04 — це найкраща дружина Великонімеччини, одна з найкращих у світі, чотирократний мистець Німеччини, погромщик віденської Адміри 9:0 та багатьох заграничних дружин.

—o—

Черчіль в огні критики

ШТОКГОЛЬМ, 11. 6. — Ще ніколи підчас свого урядування Черчіль не стояв перед більш критично наставленою палатою громад, як у вівторок пополудні. Заки він міг приступити до звіту про програну у східній частині Середземного моря, мусів вислухати з усіх сторін палати незвичайно гострі атаки проти політики уряду підчас нещасливої балканської кампанії, як передусім проти політики уряду взагалі і проти його особового складу. „Не вірю, щоб уряд у своїй теперішній формі міг нас довести до перемоги" — заявив консервативний посол Артур Бекстер. Ґодфрей Нікольсон, партійний товариш преміера, заявив: „Домагаємося, щоби Черчіль усунув усі хворі елементи з воєнного уряду, з армії і з фльоти. К. Вінпертон, також консерватист, висловив надію, що цим разом уряд не викрутиться від відповіди на різні точки, висунені в дискусії, бо є тенденція „до віри, що виграно бій, якщо уряд виграв дискусію".

З найгострішою критикою дій у східній частині Середземного моря виступив б. міністер війни Горе Беліша. Він заатакував передусім нерішуче становище адміралції, яка після досвідів у Норвеґії не навчилася, що необхідно тіснішої співпраці між фльотою й летунством, унаслідок чого бій під Матапаном приніс більші втрати англійській фльоті, ніж італійській. Зчерги заатакував він летунство з приводу пошированого погляду, що повітряний наступ неможливий, при чому згадав з іронією, що командор Ґоддард 22. V. заперечив можливість здобути Крету з повітря, хоч уже два дні перед тим треба було забрати англійське летунство з приводу атак німецьких спадних літаків.

Черчіль у своїй відповіді намагався злегковажити критику послів, вказуючи на те, що вона має на меті ослабити становище уряду. „Не вільно примушувати нікого уряду, безупину споглядати взад, щоб переконатися, чи не завдають йому якого удару в плечі". Не зважаючи на настирливі прохання з усіх сторін, Черчіль відмовлявся скласти обширний звіт, бо таким чином мусів би дати ворогові цінні інформації. Та все ж таки він признався, що Анґлія втратила 50% військ, ужитих до оборони Крети. Число вбитих, ранених і пропалих подав на 15.000. Черчіль висловив при тому співчуття, що тягар боїв впав головно на плечі астралійців і новозеляндців. Зчерги Черчіль подав, що його попередня заява, немов би то німецькі стрільці-спадуни мали новозеляндські однострої, була неправдива. В початках німецького наступу на Крету відповідальні англійські військові чинники оцінювали корисно воєнне положення. Щоб зрівноважити понуру картину, яку преміер був примушений змалювати, описуючи воєнні дії минулих тижнів, перейшов він вкінці до обговорення англійського наступу на Сирію, що, по його словам, проходить досі успішно. Черчіль підкреслив з притиском, що англійський уряд шле всіми шляхами й способами воєнні матеріяли на Близький Схід і робить усе, щоб зорганізувати можливо найсильніше летунство на цьому відтинку.

—o—

З українського життя

ЧЕРГОВА ВІЗИТАЦІЯ ПАРОХІЙ.

Дня 24. травня ц. р. архиепископ Іларіон виїхав автом із Холма до с. Сідлищ холмського деканату на храмове свято. Населення зустріло його урочисто при вїзді до села. Владика відправив Св. Літургію з молебном. По службі й відвідинах прихожства, що наполовину зайняте ще римо-католиками, Владика відїхав до с. Цицова, де також в недавно поверненій церкві (ще без іконостасу) відправив всенічну, а в неділю 25. травня літургію. Ночував Владика в Цицові, в помешканні євангелицького пастора, що виїхав до Німеччини.

По обіді 25. травня Владику зустріла молодь на роверах (змоторизований відділ) і відпровадила його через кілька брам до головної — в Сичині. Промови, привітання ,зустрічі з хлібом-сіллю. І тут Владика відправив молебен і вже пізно вночі відійшов на нічліг.

26. травня рано Владика, відпроваджений роверистами, відїхав до Савина, одної з парохій, що наново відродилася після війни. В м. Савині він відправив молебен в молитовному домі, бо тут православні церкви не мають. На місці церкви стоїть тепер багатомовний памятник польської культурної місії на Холмщині, з написом, що памятник цей поставлений на місці престола зруйнованої поляками в 1938 році православної церкви. Владика посвятив памятник.

З Савина архиепископ відїхав до с. Чулчиць, де в церкві, якої поляки не встигли знищити, відправив молебен і ввечері 26. травня був уже в Холмі. В часі подорожі стверджено, що громадянство співпрацює з духовенством над відродженням Холмщини. Найбільш щирий і безпосередній вияв своїх почувань дала молодь. Загально підкреслювали, що зустрічають свого архипастиря-українця, може тому й сам характер зустрічей був цілком відмінний від того, як було до цього часу. В кожній парохії Владика виголошував відповідну проповідь до вірних.

З відчитової салі

„ОБМЕЖЕНА САМОСТІЙНІСТЬ".

Дня 2. червня в 19 .год. відбулися сходини комісії адміністраційного і державного права Правничої Секції при УЦК з рефератом м-ра Б. Ґаліта п. н. „Обмежена самостійність". Як це вже видно з самої назви, реферат був присвячений питанням міжнародного публичного, або, скоріш, міждержавного, права. Референт обговорив такі явища міждержавного публичного права, як протекторат, ніби-протекторат і нерівний союз. Кожне з тих явищ має, крім правної, також і політичну сторінку. Тому, на думку референта, при досліді таких питань треба брати під увагу оба ці моменти. Між теоретиками міждержавного публичного права панують крайності й вони дуже часто не звертають уваги на зміст, та вдоволяються тільки тим, що досліджують формальний бік справи. Розмірно мало вчених бере під увагу оба моменти: формальний і фактичний. До тих дослідників належить фон Фердрос.

Опісля референт перейшов до зясування ґенези і суттєвих признак протекторату. На думку прелеґента — основою міждержавних взаємин, означених назвою протекторату, є договір між двома суверенними державами. На підставі цього договору одна держава перебирає охорону другої держави та дуже часто також і керму її закордонної політики. Вплив протектора на закордонну політику протеґованої держави може приймати різні форми: 1) закордонну політику протеґованої держави веде протектор, 2) протектор тільки контролює закордонну політику протеґованої держави, 3) протеґована держава має обовязок радитися з протектором у справах закорд. політики або предкладати йому до одобрення поодинокі загранично-політичні акти, 4) протектор може мати право вета (так воно було між Вел. Британією й Трансвалем перед бурською війною), 5) урешті протеґовані держави можуть зобовязатись узгіднювати свою закордонну політику з протектором (приклади Афганістану до 1919 р. та Аману).

Поняттю міждержавного протекторату не відповідає т. зв. кольоніяльний протекторат. Взаємини, названі протекторатом, можуть існувати між двома підметами міждержавного права. Тому протекторатом у цьому розумінні не є взаємини між якоюсь європ. державою і якимись муринськими або індіянськими племенами.

Наче протекторатом референт назвав такі взаємини, які панували між Злученими Державами та маленькими державами середньої Америки. Врешті на основі таких прикладів, як Зовнішня Монголія, Албанія до 1939 р., Манджурія та Єгипет після 1922 р., прелеґент обговорив міждержавні взаємини, означені як нерівний союз. У цьому останньому випадку звичайно формально існують дві незалежні держави, що зобовязуються взаємно до таких самих актів допомоги або охорони, але взаємовідношення їх сил таке, що одна держава підлягає другій.

Після реферату, що викликав у приявних чимало різних міркувань, відбулася дискусія, в якій приймали участь: д-р Лисяк, м-р Козак і м-р Богун.

Оголошення

Дирекція Української Реальної Гімназії в Модржанах оцим повідомляє, що діти українців, які перебувають у межах Великонімеччини, можуть, із дозволу Міністерства Шкільництва й Народньої Освіти в Празі, вступати до всіх восьми кляс вищезгаданої гімназії. Прохання за дозвіл вступу до гімназії, підписане батьком учня, подається через дирекцію гімназії до Міністерства Шкільництва (гербовий значок за 5.— К.) **не пізніше 20. червня** з такими долучниками: 1. метрика, 2. у громадян — домовський лист, у еміґрантів — дозвіл на перебування в Протектораті, 3. шкільні свідоцтва за останній рік студій (в учнів середніх шкіл має бути на останньому свідоцтві клязуля на відхід), 4. посвідка Української Установи Довіря про те, що батьки учня арійці. В учнів, що вступають до І. кляси, дотеперішня школа має переслати дирекції гімназії персональний (особовий) лист, або фреквентаційне свідоцтво учня.

Такса за вступні іспити до І. кляси не платиться; при вступі до ІІ. і вищих кляс — іспитова такса 150 К. Від цієї такси на прохання може звільнити професорська рада. **Вписове 52 К.**, від заплачення якого ніхто не може бути звільнений. — **Шкільне 400 К.** річно; шкільне платиться по півріччях наперед. Від шкільного може бути звільнений зовсім, або частинно, незаможний учень, що добре вчиться. Прохання про звільнення, написане на спеціяльному друкорті шкільного видавництва в Празі ч. 8115, треба подати не пізніше 6. вересня.

За користування підручниками та за інші шк. потреби є встановлений **окремий податок**, який в шкільному році 1941-42 виносити́ме 100 К. річно (50 К. при записі та 50 К. — 1. лютого).

Вступні іспити до всіх кляс відбуваються 28. червня в 8. год. рано. Ті учні ,що з поважних причин не можуть робити вступні іспити у вищезазначений день, можуть — на окреме прохання — робити вступні іспити 1. вересня в 8. годині рано.

*

При У. Р. Г. в Модржанах є інтернат. За повне утримання в інтернаті платиться 500 К. місячно. Незаможні учні, що добре вчаться й поводяться, можуть мати матеріяльні полегчення, про що батьки мають предложити окреме прохання, з долученням вищезгаданого урядово підтвердженого друксотру ч. 8115. Прохання, а також і всю іншу кореспонденцію для дирекції ґімназії треба надсилати на адресу:

Ukrainisches Vereinsrealgymnasium in Moderschan bei Prag

або:

Spolkové Ukrajinské Reálné Gymnasium v Modranech u Prahy.

При листуванні з ґімназією треба завжди долучати поштовий значок на відповідь; хто пише із-за кордону — міжнародній поштовий значок.

Модржани, біля Праги, дня 3. червня 1941.

А. Штефан, в. р.,
директор ґімн.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: **Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол.**, 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: **1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче**, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: **30 сотиків за слово, найменше 3 зол.** Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: **Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.**

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": **Передплату треба вплачувати згори. Передплата однакова в краю й закордоном.** Часопису на кредит не можеме висилати. **При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.**

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: **Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба пересилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.**
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. **Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.**

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. ...
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-30. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79